

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

67. An ex occisione facta in duello oriatur obligatio restitutionis? Ex p. 5. tr
.4. r. 50.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Sup. hoc pro parte in ref. p. 1. 1.

Nouissimè affirmatiuam sententiam tenet Eminentiſſimus Cardin. de Lugo de iust. & in tom. 1. disp. 10. sect. 8. n. 170. & disp. 11. sect. 2. n. 55. vbi sic ait. Dubitatur an qui fuga potuit commode absque nota, vel infamia aggressorem fugere, & noluit, sed ipsum occidit, teneatur ad compensanda eiusmodi damna. Aliqui enim dicunt, occisionem illam esse quidem illicitam, & peccatum graue, non tamen contra iustitiam, sed contra charitatem, cum potuerit absque graui incommodo totum illud damnum proximi curare. Lessius cap. 9. dub. 21. n. 136. & dubit. etiam 15. num. 107. & Molina disp. 81. numer. 2. Caterum supra disp. 10. sect. 8. num. 170. cum communi sententia diximus, illud non solum esse peccatum contra charitatem, sed etiam contra iustitiam, quia vnusquisque habet ius, ne occidatur ab alio auctoritate priuata, nisi ob necessitatem defensionis, cui iuri ille non renouauit, licet passione turbatus voluerit se ei periculo exponere: cum ergo tunc non sit necessaria occisio, ad propriam defensionem, necesse est, quod retineat malitiam integram homicidij iniusti.

2. Adesto tamen, posse fortasse vtramque sententiam conciliari. Nam si prouidens Petrum te querere, vt te occidat, tu nolis ea die domi manere, cum commode possis, vel domum tuam redire, vt eius occursum fugias, peccas quidem contra charitatem, postea verò, si eo adueniente, & te occidere volente, iam non possis id impedire, nisi eum occidendo, tunc non peccas contra iustitiam, quia iam tunc necessaria defensio id exigit, sed nec antea peccasti contra iustitiam, quia non mansisti ibi eo animo, nec causam aliquam iniustam dedisti, sed solum non impedisti occasionem illius necessitatis, ad quod non tenebaris ex iustitia, sed ex charitate; & in hoc fortasse sensu & casu loquuntur Molina & Lessius. Quando verò ipso Petro te aggrediente, tu pores fuga te defendere, & non vis fugere, sed eum occidere, peccas contra iustitiam, quia tunc occisio non est necessaria, cum adhuc tunc possis aliter te defendere, quam occidendo, & in hoc casu videntur loqui auctores nostrae sententiae. Ita Cardinalis de Lugo.

3. Sed dicendum est esse satis probabilem tam Ecclesiasticum, quam secularem, quem fugere oportebat, si id non faciat, sed resistat, & sui defendendi causa miltiter, vel occidat, non obligari ad compensationem, neque in externo, neque in interno foro, quia non proprie infert iniuriam aggressori, quia se vltro in tale periculum coniecit, & quantum in ipso est, potestatem fecit inualis se defendendi; quamuis probabilius sit teneri restituere, & peccare contra iustitiam. Et ita negatiuam sententiam tanquam probabilem admittit P. Dicastillus de iust. lib. 2. tract. 1. disputat. 10. dub. 5. numer. 68. & dub. 7. numer. 8. vbi sic asserit. Videndum restat, vtrum prædicti Clerici, Religiosi, aut etiam infimæ conditionis homines, qui alapa percussi, vel fiste, aut quocumque alio modo inuasi, non sibi consulant fuga, cum possint fugere ante acceptam iniuriam, sed repercutiunt, & occidunt inualorem, peccent mortaliter contra iustitiam, vel solum contra charitatem. Dissentiunt auctores. Less. e. illo 9. dub. 12. numer. 86. Iulius Clarus supra, & alij putant solum peccare contra charitatem, quando percussio est grauis: contra iustitiam verò, quando est leuis, & pro illa vitanda occidunt. Probabilius tamen est, quod docet Petrus Navarra sup. numer. 189. referens Sotum, & Couartium, consentitque Syluest. verb. excommunicatio, & alij recentiores asserentes prædictos peccare contra iustitiam, quando fugere possunt sine graui incommodo; quia tunc solum licita est occisio, quando necessaria est ad vitam tuendam, vel graue malum arcendum. Sed in nostro casu Clericis, & Religiosis non est graue malum fugere, aut patienter

Tom. VII.

sustinere id quod viso seculari esset ignominiosum; ergo pro non graui malo comparatione sui inferentes mortem, aut grauem mutilationem proximo, contra iustitiam peccant. Nihilominus probabile est non peccare contra iustitiam, neque teneri ad restitutionem damnorum. Ita Dicastillus; cui etiam adde Agidum Trullenchi in Decalog. 10. 2. lib. 5. c. 4. dub. 1. n. 7. qui etiam probabilem hanc sententiam esse docet, quibus ego adhæreo.

RESOL. LXVI.

An inter Nobiles ex homicidio oriatur obligatio restitutionis? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 61.

Respondeo negatiuè, ex his, quæ docet Sanchez in opusc. 10. 1. lib. 1. cap. 4. dub. 11. n. 6. ex Mercado & Salonio, qui ait. Nobiles & diuites ex communi vsu videntur renouisse, & pepercisse huic iuri, ideo tacite censetur remittere. Hinc Corduba lib. 1. q. 3. art. 3. Sotus lib. 4. de iust. q. 6. art. 3. ad 3. & Ledesma in 2. part. 4. q. 18. art. 2. dub. 2. dicunt, quod inter Illustres hæc restitutio non petitur, nam damna facile condonant, solamque iniuriam memoria tenent, & ita hanc sententiam tenet Homobonus de casibus reseru. part. 2. cas. 3. fol. mibi 503. vide etiam Aagonium in 2. 2. q. 62. art. 2. ad 1. & alios.

RESOL. LXVII.

An ex occisione facta in duello oriatur obligatio restitutionis? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 50.

Affirmatiuam sententiam docet Peregrinus tract. de duello. q. 39. num. 4. Megalius in p. 2. lib. 3. c. 1. q. 1. n. 13. Turrian. in 2. 2. D. Thom. 10. 2. disp. 2. 8. dub. 4. n. 12. Bonauentura Colonensis in tract. de duello, cap. 12. vbi sic ait. Qui in duello lædit alterum, vel occidit, tenetur in foro conscientie resarcire læso, vel filiis & hæredibus occisi, quamcumque iacturam, quam illi ratione læsionis & occisionis perpeffi sunt: nam qui pugnat in duello, dat operam rei illicitæ, cum duellum sit prohibitum; ergo si ex duello sequitur læsio, vel mors, qui lædit, tenetur resarcire quæcumque iacturas; nam danti operam rei illicitæ, quæ prohibita est ex præcepto iustitiæ, imputantur omnia quæ sequuntur, etiam præter voluntatem suam. Ita ille, & ante illum docuit Molina de iust. 10. 4. tr. 3. disp. 8. 2. num. 2. asserens, prouocatum ad duellum, si illud acceptet vt suum mundanum tueatur honorem, & inimicum occidat, teneri ad restitutionem. Et hanc sententiam probabilem putat Homobon. de cas. res. p. 2. cas. 3.

2. Sed hæc opinio ita absolute prolata non placet; dico igitur quod si quem ad duellum prouocasti, & sic prouocatum occidisti, non eris à restitutione excusandus, quia inuoluntarius ad certamen descendisse censetur, ne apud mundanos vilis haberetur: si verò prouocantem prouocatus occidat, vel perentiat, quamuis lethaliter peccet, ad restitutionem non tenebitur, quia prouocando alterum inuitauit ad sui occisionem, si forte alter superior esset, scienti verò & volenti non fit iniuria. Quod si ambo æque vos ad duellum prouocastis, neuter alteri ad restitutionem teneatur, quia pactum implicitum intercedit tunc, vt nihil occiso occisat inde debeat. Et hæc omnia docet Rebellius de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 1. 2. n. 8. & 9. Villalobos in sum. tom. 2. tr. 12. diff. 24. n. 1. Syluius in 2. 1. D. Th. 62. art. 2. queritur. 3. concl. 5. Laymann lib. 1. sect. 1. tr. 3. cap. 6. n. 5. & nouissimè Celestinus in comp. Theol. moral. tr. 10. c. 3. n. 3. vbi tenet

Sup. contēto in hoc §. infra in ref. 79. §. vlt.

non adesse ullam restitutionis obligationem, quando occisus prouocauit ad duellum, vid. etiam Becanum de iust. & iure, q. 9. de restit. concl. 1. & Azorium p. 3. lib. 5. cap. 3. q. 7. Filiucium 10. 2. tract. 32. c. 8. n. 2. 12. Lessium lib. 2. c. 9. dub. 2. 1. num. 133. Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 1. c. 4. dub. 10. Fernandez in exam. p. 1. c. 1. 4. §. 1. n. 11. Bannez de iust. q. 62. art. 2. dub. 1. Strouersdorff. de iust. & iure in 2. 2. D. Th. q. 67. disp. vnic. mem. 2. concl. 3. Tannerum tom. 3. disp. 4. q. 6. dub. 4. n. 101. Salon. in 2. 2. D. Th. q. 62. art. 2. contr. 11. Vnde non est audiendus Peregrinus & alij pro affirmatiua sententia adducti.

RESOL. LXVIII.

An si adulter occidat cum moderamine inculpatae meles maritum inuasorem, teneatur ad aliquam restitutionem? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 47.

Sup. hoc supra lege doctrinam ref. 21. & pro irregularitate in hoc casu in 10. 5. tr. 5. Ref. 124. & hic infra lege doctrinam Ref. 87.

§. 1. **N**egatiue respondet Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 1. num. 8. 7. quia habuit ius se defendendi, & occisus non habuit ius eum inuadendi.
2. Rebellius verò de obligatione iust. p. 2. lib. 3. q. 11. n. 6. affirmatiua sententiam tenet, quia licet adulter non peccauerit peccato homicidij, quia tamen causam efficacem per iniuriam dedit aggressor, ex qua subsecutum fuit occisus damnum, tenetur illud compensare non in quantum ex homicidio, sed quatenus ex iniusta prouocatione profectum fuit.

3. Sed Henricus Strouersdorff de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. q. 68. disp. vnic. num. 2. concl. 6. conatur has duas pugnantis sententias concordare, sic enim ait. Videntur, meo iudicio, hæc duæ sententiæ facile posse conciliari, si quis dicat adulterum illum, quem suppono priuata auctoritate ab altero inuadi, debere prius alias vias querere cauendi damnum, v. g. fugiendo, vt dicit Rebellius, vel petendo veniam, vel offerendo satisfactionem, quæ nisi faciat obligari illum ad restitutionem, etiam forte tanquam homicidam, eo quod in hoc casu latam culpam committat, & excedat modum iustæ defensionis, præsertim cum ipse tam grauem causam inuasori dederit. Si verò his omnibus frustra tentatis adhuc alter persistat, & insitet priuata auctoritate, potest inuasus moderatè se defendendo alterum occidere, nec tenebitur ad restitutionem, eo quod vsus sit iure suo, & ab altero contra ius sit inuasus, & tunc ista occisio se habebit tanquam per accidens, & mediante alterius malitia proueniens, occasione operis iniuriosi, proinde ac si quis seipsum occideret præ impatientia, eo quod ego eius domum succenderim, non ero homicida, ista enim succensio est contra charitatem tantum, non verò contra iustitiam respectu occisionis per accidens ex ea prouenientis. Ita Strouersdorff *ubi supra*.

4. Verum mihi absolutè sententia Lessij magis placet, quia talis occisio non est culpabilis in defensione, vt suppono, neque est culpabilis in causa, adulterium enim est causa remota, & occasio dumtaxat, nec est via ad occisionem mariti, sed potius adulteri, nam rarius mors mariti ex adulterio sequitur, sed potius mors adulteri, ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet etiam Megalium in part. 2. lib. 3. c. 1. quæst. 1. n. 10.

RESOL. LXIX.

An quando quis aduertit ex suo homicidio sequitur unum damnum tertij, si re vera sequatur, teneatur ad restitutionem? 30. g. occidit quis Ioannem, imponitur homicidium Petro, qui cum Ioanne inimicium habebat, capitur Petrus, & ad mortem damnatur, & c. queritur, an in tali casu verus homicida teneatur restituere hereditatem Petri damna inde sequuta?

Et quid si in supradicto casu non aduertit?
Et alij casus inferuntur in corpore huius Resolutionis, et quibus multa difficultates solui possunt. Ex part. 5. tr. 4. Ref. 51.

§. 1. **O**ccidit quis, v. g. Ioannem, imponitur homicidium Petro, qui cum Ioanne inimicium habebat, capitur Petrus, & ad mortem damnatur, & c. queritur, an in tali casu verus homicida teneatur ad restitutionem hereditatis Petri? Respondeo quod si nec ea intentione talis occidit Ioannem vt Petro inde damnum eueniret, nec aduertit euentum, non teneatur causa mortis, & ideo non tenetur ad restitutionem, sed difficultas est, si aduertit damnum secutum Petro. Probabilius videtur etiam contra Azorium p. 3. lib. 1. c. 3. q. 10. si talis homicida putet inde damnum Petro obuenturum, nam peccare peccato iniurie in tertium, ac proinde non teneri ad restitutionem, quia quando ex aliqua actione sequitur damnum tertio, non ex natura actionis, vel vt plurimum, sed ex malitia, vel ignorantia aliorum, que se immiscet, non tenetur illa actio iniuriæ tertio, & quando damnum sequitur ex opere, non natura operis, sed per accidens, vt est in casu de quo loquimur, non tenetur quis ex iniuria cauere, ne sequatur, sed solum ex charitate, ergo non tenetur ad restitutionem. Hinc infertur vendentem catapultam alicui, qua malè vsurum putat, si cum illa aliquem postea is occidat, non tenetur ad restitutionem, quamuis peccet contra charitatem. Et hæc omnia docet Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 16. n. 110. 111. & 112. & Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 1. c. 4. dub. 5. n. 9.

2. Sed quid, v. g. si intendas vendendo illam catapultam vt ille inimicum tuum ea occidat? Laymann lib. 3. sect. 5. tr. 3. p. 3. c. 6. n. 3. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. argum. & Corduba lib. 1. quæst. 31. art. 3. in tali casu affirmant tunc adesse obligationem restitutionis, cum actus humani ex intentione speciem accipiam. Sed Less. *ubi supra*, negat, ad illum, & non pigebit. Et ratio est, quia intentio non facit vt opus sit iniustum, & obliget ad restitutionem, nisi alius ex natura sua & circumstantiis tale sit. Vnde ex his multa difficultates solui possunt, videlicet quando peccetur contra iustitiam, an tantum contra charitatem.

3. Notandum est hæc, quod etiam si aliqua actio utilis sit, vt ex ea plerumque damnum tertio sequi solet, si in ea actione iure tuo utaris, non teneri ad restitutionem, quia qui vitur iure suo, nemini facit iniuriam, quamuis possit peccare contra charitatem, si parum ipsius interit eo vt, vt si venas aquarum per tuum prædium currentes, à quibus aqua in puteum vicini infundebat, prætextu alicuius operis interceptas, aut si elocarem in prædium alienum aperias, & sic in similibus. Ita Lessius loc. cit. n. 114.

RESOL. LXX.

An occisus, si habet filios, & omnia interfectori remittit, teneatur adhuc restituere? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 8.

§. 1. **P**artem affirmatiua docet Tannerus tom. 1. disp. 4. q. 6. dub. 4. n. 116. in dno n. 121 & Faber de restit. in 4. disp. 15. q. 3. disp. 5. tr. 2. n. 2. Sed alij negatiua sententiam tenent, vt Lessius lib. 2. c. 9. dub. 2. 6. n. 159. Becanum de iust. & iure in 2. 2. D. Th. q. 74. de rest. concl. 4. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 5. Bannez in 2. 2. D. Th. q. 62. art. 2. dub. 6. & alij. Ratio est, quia filius non fit iniuria per homicidam in bonis fortunæ, nisi quatenus læduntur in parente contra ipsius voluntatem, ergo quando patens condonat omne damnum, nullum ius ei remanet. Sicut enim per eum ius acquirunt, ita ius ei remanet. Sicut enim per eum ius acquirunt, ita ius ei remanet. Nihilominus non rectè faciet Lessius